

POSTANOWIENIE

Dnia 4 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie prokuratora G. J., po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 4 września 2024 roku wniosku SSN Marka Motuka w przedmiocie wyłączenia SSN Jolanty Frańczak, SSN Władysława Pawlaka i SSN Andrzeja Stępki od udziału w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I ZB 41/23 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze

postanowił:

wyłączyć SSN Jolantę Frańczak, SSN Władysława Pawlaka i SSN Andrzeja Stępkę od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 41/23

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 29 sierpnia 2024 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) SSN Marek Motuk wniósł o wyłączenie SSN Jolanty Frańczak, SSN Władysława Pawlaka i SSN Andrzeja Stępki od udziału w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I ZB 41/23.

W uzasadnieniu formułowanego postulatu wnioskujący argumentował, iż wymienieni sędziowie podpisali się pod oświadczeniem z października 2022 r., w którym wyrazili jednoznaczny i generalny pogląd, iż wszyscy sędziowie Sądu Najwyższego powołani na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy

o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz.3) pozbawieni są przymiotu niezależności i niezawisłości i z tego względu ich udział w składzie orzekającym w każdym wypadku skutkuje nienależytym składem sądu i nieważnością postępowania i nie będą orzekać w składach z udziałem sędziów Sądu Najwyższego powołanych w wadliwej procedurze, powołując się przy tym na uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA1-4110-1/20 (OSNKW 2000 nr 2, i OSNC 2020 nr 4, poz. 34).

W ocenie autora wniosku wymienieni sędziowie wyrażając przytoczony wyżej pogląd jednoznacznie wykazali, iż nie posiadają przymiotu bezstronności niezbędnego do obiektywnego rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 41/23 - jak też jakiegokolwiek sprawy dotyczącej sędziego Sądu Najwyższego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, albowiem każdego sędziego powołanego w tej procedurze a priori uważają za pozbawionego cech niezawisłości i bezstronności, niezależnie od okoliczności towarzyszącym jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu oraz realiów konkretnej sprawy.

Podkreślono, że w świetle art. 29 § 5 u.SN powyższe okoliczności stanowią istotę tzw. testu niezależności i bezstronności, który jest przeprowadzany jedynie w konkretnej sprawie i co do konkretnego sędziego wyznaczonego do jej rozpoznania, natomiast wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie z powodu braku niezawisłości lub bezstronności nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych sprawach rozpoznawanych z jego udziałem (art. 29 § 18 u.SN). Ponadto zgodnie z art. 29 § 4 u.SN okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności.

Wskazano nadto, że powołane wyżej przepisy są całkowicie ignorowane przez sędziów, co do których dotyczy wniosek pomimo tego, iż w świetle art. 87 ust. 1 Konstytucji RP mają one moc powszechnie obowiązującą i stanowią - w przeciwieństwie do cyt. wyżej uchwały z 8 grudnia 2017 r. - źródło prawa i nie

zostały one zakwestionowane w żadnym orzeczeniu TSUE i ETPCZ, jako niezgodne z prawem unijnym.

Autor wniosku podkreślił również, iż sędziowie Sądu Najwyższego wskazani we wniosku, prezentując z góry określoną, niekorzystną dla niego oraz sprzeczną z przepisami prawa koncepcję, wykazali, iż są niezdolni do obiektywnego i bezstronnego rozpoznania dotyczącej go sprawy, co czyni formułowany wniosek o ich wyłączenie oczywiście zasadnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Analiza okoliczności przytoczonych we wniosku prowadzi do wniosku, iż żądanie wyłączenia SSN Jolanty Frańczak, SSN Władysława Pawlaka i SSN Andrzeja Stępki od udziału w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I ZB 41/23 należy uznać za zasadne.

W postępowaniu w przedmiocie badania spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości lub bezstronności, określonym w art. 29 § 4 – 25 u.SN, możliwe jest wyłączenie wylosowanego sędziego od udziału w rozpoznaniu takiej sprawy. Może to nastąpić gdy: 1) zachodzą okoliczności skutkujące wyłączeniem wylosowanego sędziego z mocy prawa (*iudex inhabilis*), lub 2) gdy wniosek o wyłączenie złoży strona wskazując na zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k., albo 3) gdy żądanie wyłączenia (wniosek o wyłączenie) go od udziału w sprawie zgłosi wylosowany sędzia. Argumentacja przedstawiona przez SSN Marka Motuka pozwala na zaliczenie tego wniosku o wyłączenie sędziego do sytuacji przedstawionej w pkt 2). Złożony wniosek w trybie art. 29 § 5 u.SN o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności istotnie dot. SSN Marka Motuka, który tym samym jest stroną w danym postępowaniu i ma uprawnienie do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego wylosowanego do składu orzekającego w sprawie o sygn. akt I ZB 41/23.

W myśl art. 41 § 1 k.p.k. (który to przepis znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie na mocy 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze) sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Dla stwierdzenia podstawy wyłączenia sędziego, wymagane jest zatem istnienie

określonej kategorii okoliczności, która, jeżeli zestawić ją z przedmiotem rozstrzygnięcia w określonej sprawie, prowadzi do wniosku o uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego, mającego ją rozstrzygnąć. Oznacza to, że pomiędzy podnoszonymi okolicznościami, które powinny mieć charakter rzeczywisty i obiektywny, a rozstrzygnięciem konkretnej sprawy musi zachodzić związek funkcjonalny, pozwalający na możliwości wyprowadzenia z nich wniosku o istnieniu uzasadnionej wątpliwości co do braku bezstronności rozstrzygnięciu tej sprawy. Uzasadniona wątpliwość co do bezstronności, w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k., zachodzi zatem zawsze *in concreto*, a nie *in abstracto*. Nie może zatem stanowić jedynie subiektywnego przekonania określonej osoby, lecz winna być konkretna, realna, obiektywna i poddająca się zewnętrznej weryfikacji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r., sygn. akt III KK 214/11, OSNKW 2012, z. 4, poz. 4). Wymóg bezstronności sędziego należy rozumieć zarówno w aspekcie braku przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń, jak i konieczności obiektywnej bezstronności sądu, który winien dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt III KK 244/17, LEX nr 2433068). W orzecznictwie Sadu Najwyższego akcentowana jest konieczność zróżnicowania obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, logicznie myślącego członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu. W uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., sygn. akt. SK 19/02, OTK ZU 2004, nr 7/A, poz. 67, znajdujemy wskazanie, że cyt. „Instytucja wyłączenia sędziego w równej mierze służy zapewnieniu realnej bezstronności sądu, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności”. Znaczenie społecznej oceny bezstronności sędziego, a także wynikająca z tego perspektywa interpretacji podstaw wyłączenia sędziego, skutkuje tym, iż o potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu będącego podstawą wniosku o wyłączenie, ale również ocena, czy dla

postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, wystarczające okoliczności które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (zob. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2005 r., sygn. akt SK 53/04).

Kierując się tym przekonaniem Sąd Najwyższy wyłączył SSN Jolantę Frańczak, SSN Władysława Pawlaka i SSN Andrzeja Stępkę od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 41/23, dotyczącej rozpoznania wniosku, złożonego w trybie art. 29 § 5 u.SN, o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marka Motuka, w sprawie o sygn. akt I ZO 4/23 dotyczącej rozpoznania wniosku prokuratora G. J. o wznowienie postępowania prowadzonego pod sygn. akt I DI 10/21, zakończonego uchwałą Izby Dyscyplinarnej Wydziału I z dnia 23 stycznia 2021 r.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[M. T.]

[ms]